



Reško vprašanje

Povzročila filofašistovskemu glasu "Il Giornale d'Italia" veliko skrbi. Reški dopisnik tega lista pripoveduje, da se mnogi Rečani bojijo, da se po odhodu generala Giardina Reka povrne zopet v prejšnjo zmešnjavo, prejšnji nered. Ne ugaja jim, da ima biti Reka odsej glavno mesto 76le pokrajine Italijanskega kraljevstva, kar da pomeni "diminutio capitis", nekako obglavljenje na skoro njene trgovine in rešitve opravnih in mednarodnih problemov, spomenih z uredbu tega mesta.

Clankar zahteva: "Zavarujte dobro hrbet te bivši pohabljenki (ex - mutilata) napram Jugoslaviji; odprite okna in ceste, dajte ji kruha, nekoliko trdega sicer, toda zdravega in tečnega, s katerim se hrani čvrsta mladina drugih mest Italije. Poskrbite, da se bo Reka čutila italijansko, vtešeno v razsežni in trdni organizem domovine!"

Najprej ne razumemo prav, kako naj bi se poziv za "zavarovanje hrbta" napram Jugoslaviji, strinjaj z drugim pozivom, naj odprejo vsa okna in ceste. Ne vemo tudi, ali bodo Rečani kaj posebno veselji recepta - s trdim kruhom - po katerem hoče reški dopisnik zdraviti reške bolečine. Rečani gotovo ne želijo trdega kruha - ljubši jim je mehak in slačen kruh.

Posebno hude skrbi dela reškemu dopisniku upravno vprašanje, ki naj se reši s posebno predvidnostjo in čutom odgovornosti, in pa vprašanje obsejnitve reške pokrajine. Po mnenju člankarja morajo biti sedanja obmejitve le začasna, ker je v sedanjih mejah - tako ugotovlja s kislim obrazom - številna večina slovenska, kar da bi moglo vplivati na sestavo pokrajinskega zbora na nezaključeni naini. Dopisnik ima dva recepta za to zlo: ali naj se pokrajina skreži na samo mesto, ali pa naj se razširi tako, da ji bo priključen otok Cres in morda tudi Lošinj! Ali tu je zopet - po mnenju dopisnika - ta šment vesne, da bi v prvem slučaju, Reka prišla v nevšečno "municipalno osamljenost, ali pa bi, v drugem slučaju, raztegnjene reške pokrajine zadela na občutljivost Pule, ki je za izgubljenost pomembnost mesta dobila samo to odškodnino, da je glavni kraj pokrajine, ki je sicer revna in brez občil (čujte, čujte!) - vendar pa razsežna ni - pretežno italijanska! (Bog ve, ali se istrsko prebivalstvo, tudi italijansko, strinja z mnenjem reškega dopisnika, da je pretežno italijanstvo že popolno odškodnjina za siromaštvo in gospodarsko zapostaviteljsko.)

Takih pomislekov reški dopisnik izvedo nima. Glavna skrb mu je - kakor izrečno pravi - da se najde rešitev, ki zagotovi obema pokrajinama, reški in istrski - italijansko večino!

Ali kako, kako? Prebivalstvo je po dveh tretjinah slovensko; reška pokrajina pa ima tudi - kar ugotovlja dopisnik sam ves preplašen - slovensko večino. Vražjo nalogo nalaga dopisnik gospodom v Rimu! Uredijo naj tako, da boste obe pokrajini s slovensko večino, imeli - italijansko večino! Z volitvami se da marsikaj doseči, ali obstanka prebivalstva ne more izbrisati nobeno sredstvo. Pač pa eno bi bilo: dopisnik naj nasvetuje, da se slovensko prebivalstvo reške in istrske pokrajine pošene tja ven preko državne meje, ali pa da se kaj pobije! Ta je zopet stvar taka, da bi bila ta sicer radikalna operacija, trda urezati bi se mogel globoko v prst - operater sam. Ni lahko odpravljati, kar je postavila - narava!

Poglavje o zakonih

Nedavno smo opozorili gospoda tržaškega prefekta, kako se čisto uprizirajo in izvajajo hišne preiskave, ne da bi se dotični organi menili za predpise zakona. Prosil smo g. prefekta, naj ukrene potrebno, da se preneha tak nezakoniti način hišnih preiskav ter da se postopek organov, ki vršijo take preiskave, spravi v vsakem oziru v soglasje z določbami tozadnevnega zakona.

Zadnja "Istarska Riječ", ki se tudi bavi s tem predmetom, dostavlja: "Če že mislite, da morate izvajati hišne preiskave, ne da bi se pri tem držali zakona; potem pa - spremenite ta zakon! To je kaj enostavna stvar. Kakor ste naši deci potom zakona vzeli tudi tisto pravico, ki jo uživajo celo vaši črni podaniki v Afriki, namreč pravico do pouka v materinem jeziku; kakor nameravate sedaj, in to jako hitro, uvesti nad listi tako cenzuro, ki bi bila v čast tudi absolutističnemu režimu predprošlega stoletja; tako morete spremeniti tudi zakon o hišnih preiskavah. Kaj poreče k temu svet, to je druga stvar. Saj itak že izgleda, da se vi ne menite mnogo za to."

Če je zakon, naj se tudi spoštuje! Če pa tisti, ki naj postopajo po zakonu, prezirajo njegove določbe, je pač vseeno, ali je zakon, ali ga ni! Efekt je vedno isti. Brez zakonje je zlo, zakoni, ki se ne izvršujejo - pa tudi! Seveda se to čudno glasi ravno v hipu, ko se toliko govori o neogibni potrebi, da vsi spoštujejo zakon in da se uveljavljajo zakonitost vseh stvari in za vsakogar. Prav ima istrski list: če bi se zakoniti predpisi o vršenju preiskav odpravili, bi bil to res korak nazaj v minula stoletja, ker bi bila odprta pot za vsako samovoljo. Na vsak način pa: dokler je zakon, naj se spoštuje, ker drugače so njegovi predpisi le fikcija brez vsake vrednosti za prebivalstvo!

Prvomajniška cenzura. Glasila proletarskih strank so bila podvržena te dni cenzuri. Posebna številka včerajšnjega "Avanti"-ja je na več mestih "pobeljena". Cenzurirane so bile cele kolone. "Unita", ki je objavila v posebni izdaji poziv izvršilnega odbora komunistične stranke k stavki, je bila zasežena. Kakor "Avanti" so se morale podvreči cenzuri tudi prvomajniške številke listov "Giustizia" in "Unita". Cenzuro je odredilo s posebno naredbo ministru za notranje zadeve.

Društvene vesti

Srednješolska skupina Saldó, priredi v nedeljo, 4. t. m., celodnevno izlet v Lokev in okolico. Šhajališče ob 6.30 pri Rotondi Boschetto. Prijatelji društva dobrodošli. V soboto ob 4 in pol točno skupni sestanek. Uro prej odberova seja. - Vodstvo.

Tržaško podporno in bralno društvo, enako okrajnim blaginjam vabi na redni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, 11. maja 1924.

Vesti z Goriškega

Obpuščanje slovenskih učiteljev v Gorici Na mestnih šolah v Gorici so nastavljenci na slovenskih oddelkih štiri definitivno in štiri provizorične učne moči slovenske narodnosti. Dne 24. t. m. so dobili vsi ti revski odlok, da so z dne 26. septembra 1924. obpuščeni iz službe. V odloku je pripomnjeno, da se bo odpuščanje lahko preklicalo, ako napravijo dotičniki do meseca t. l. izpit, na podlagi katerega bodo zmorni poučevalci na italijanskih ljudskih šolah in se bodo potem uvrstili med italijanske učitelje.

Fašistovska šolska reforma se torej nadaljuje in izvršuje z vso krutostjo in brezobzirnostjo. Na akrajno brezsrčno način se odstavljajo definitivni učitelji s 15-20 letno službo. Pomesti se hoče temeljito tudi z učiteljskim, kakor se je po večini že pometlo s sodniki, uradniki in drugimi državnimi uslužbenci. - Plačujemo davke, pristojbine, dajama državni vojske, a pravica do državnih služb se nam odreka takorekoč popolnoma. Imeli smo svoje izvrstno šolstvo, ustanovljeno in vzdrževano izključno od nas samih. Prispeli smo bili na tako višino, da smo imeli pred vojno še ne 4% analifetov in da smo v tem pogledu še danes prvi v Italiji. Sedaj pa se nam je vsa ta lepa slava porušila, vzela se nam je oziroma raznorodila naša šola, naše učiteljsvo se stopnjeja odstavlja in, ako pojde tako naprej, bo v par letih težko dobiti slovenskega učitelja.

Vprašamo vas močniki: kako korist imate vi od tega brezobzirnega raznorodovanja in to se posebno med narodom, ki je stal na tako visoki stopnji civilizacije? Zakaj naj vam bi bile nevarne naše slovenske šole, v katerih naj se pač poučuje tudi italijanski državni jezik? Vaša materijalna korist obstoja pač v tem, da so naši ljudje izključeni iz državnih služb! Toda povejte nam, ali je pravično, da v tem pogledu pol milijonski del državljanov nima nikakih pravic, ko vendar izpolnjuje proti državi vse obveznosti? Del državnih dohodkov se potrebuje za uradništvo, šole in druge kulturne naprave. Ker plačujemo vse davke, plačamo torej tudi ta del, ki bi se moral obrniti na naše šolstvo in iz katerega bi se morali plačevati naši uradniki. Ali je to pravično, da se naš šolski prispevek obrača ravno v nasprotno stran, da se rabi za naše raznorodovanje? Sprevidite vendar enkrat, da vaše postopanje ni pravo, da ni v korist nam in ne državi, temveč da je skrajno krivično in škodljivo vsem!

S Tolminskega. (O komisarizaciji Tolmina). - Tolminska občina je postala ena izmed onih presrečnih na Goriškem, ki prejema same udarce. Pred kratkim časom je ugrabila smrt njenega najbolj agilnega in požrtvovalnega tajnika g. Polentiča, ki je skozi 30 let neumorno deloval in živel le za blagor in procvet občine. Danes ga ni več.

Pretekli teden pa je doživela tolminska občina drugi smrtni udarec. Podžupan Mrak je s pomočjo zatolminskega podžupana Krageljina skušal neke vrste pomarančni "zoo", ki naj bi vplival na ves občinski zastop, da bi podal demisijo. Toda "zoo" je bil prekišen in ni imel zaželjenega učinka. Demisijonirala sta omenjena podžupana sama, "z ozirom na politično nevzdržno zadržanje občinskih svetovalcev", medtem ko je ves ostali občinski zastop ostal hladen in obdržal svoje mesto. Toda glej čudol! Črez dva dni je bil isti podžupan Mrak, ki je prvi demisijoniral, imenovan za prefekturnega komisarja občine Tolmin, ne da bi bil obč. zastop razpuščen, in župan inženir Gabrček je moral predati svojo oblast nasledniku-komisarju. S tem činom smo praznovali v Tolminu ustoličenje novega fašistovskega močnika in Tolminci se štejemo lahko med "najsrečnejše" občinarje.

Iz Cepovana. Goriški dopisnik "Edinosti" je sporočil, da so se o praznikih epri med seboj v neki gostilni v Cepovani L. Šuligoj, F. Šuligoj in I. Murovec. V tem spopadu da je J. Šuligoj obležal mrtev na tleh. Resnici na ljubo in v obrambo časti naše občine ugotovljamo, da se ta žalostni dogodek ni pripetil ne v kaki cepovanski gostilni sploh ne v cepovanski občini in da omenjena trojica sploh niso bili Cepovanci. Poročevalec je bil očivid-

no krivo informiran. V čast Cepovancem moram povedati, da ni imela sodnja že 70 let nič opraviti z njim radi pretepa ali pobojev. (Pripomba uredništva. Umetnost in potrebno bi bilo, da bi g. dopisnik v svojem popravku tudi povedal, kje da se je v resnici odigral rešeni spopad.)

Vrhpoljsko pevsko društvo naznanja bratskim društvu in slav. občinstvu, da se bo veselica, ki se je imela vršiti dne 27. aprila t. l. vršila dne 4. maja (prih. nedeljo) na Pesku v prostorih g. Ivana Fidele. Pri veselici bodo sodelovala sledeča društva: 1. Vodopivec: "Ves dan je pri oknu", mešan zbor, poje Pevsko društvo iz Vrhopolj. 2. Vodopivec: "Roža", mešan zbor, poje pevsko društvo iz Gročane. 3. Fr. Kimovec: "Dekliška", mešan zbor, poje pevsko društvo iz Drage. 4. G. Ipavec: "Pod lipo", mešan zbor, poje pevsko društvo "Lipa" iz Bazovice. 5. J. Aljaž: "Gozd je že zelen", mešan zbor, poje pevsko društvo "Slovenec" iz Boršča. 6. Lajovic: "Hišica", mešan zbor, poje pevsko-gasilno društvo iz Materije. 7. I. Lahmar: "Le pevaj, ptičica, mešan zbor, poje pevsko društvo "Zvezda" iz Hrpelji. 8. Fr. Gerbič: "Zitno polje", mešan zbor, poje pevsko društvo "Venec" iz Kozine. 9. P. H. Satner: "Nazaj v planinski raj", mešan zbor, poje pevsko društvo "Slavnik" iz Klanca. 10. Adamci: "Vasovalec", moški zbor, poje pevsko društvo "Venec" iz Kozine in "Zvezda" iz Hrpelji. 11. Fr. Egidi: "Zenin Jakob", burka v enem dejanju. - Začetek točno ob 3. uri popoldne. - Po veselici prosta zabava. - Pri veselici in prosti zabavi svira društvena borštanska godba. - K obilni udeležbi ujudno vabi Odbor.

Vesti iz Istre

Velikonočni prazniki v Krkavcih. O škandalu v Krkavcih, o katerem smo poročali že včeraj, smo prejeli še sledeči dopis:

Na veliki petek smo šli v cerkev, da opravimo običajno pobožnost in da slišimo pridigo o Kristusovem trpljenju, ki je najlepša in najzanimivejša v celem letu. Čutili pa smo že več dni, da se v vasi nekaj pripravlja. Nekateri Judézi so hodili okoli ter prodajali svoj jezik in narod. Tako je trdil Judéž Iškarijot po Jeruzalemu okoli velikih duhovnikov in se jim ponujal, da izda Odréšenika. Toda Krkavčani so dokazali, da nočejo biti Judéži, kakor se je nadejal vaški načelnik. Stopetdeset podpisov je prinesel g. župniku Malabotiču za zahtevo, da mora pridigati v laškem jeziku! Ko pa je začel pridigati v laškem jeziku, so vsi Krkavčani zapustili cerkev in ostalo je le par ljudi, ki niso niti oni nitésar razumeli. Zakaj smo to storili? Ne vsled kakega sovraštva proti komurkoli, temveč le zato, ker je pač nedopustno in grešno, da bi se smela vera in cerkev izrabljati za tako politično agitacijo.

Takšen je bil veliki petek, toda bolesten spomin na to politično demonstracijo v cerkvi nama je grenil vse praznike. Na veliko noč je bilo razburjenje na vrhuncu. Vprašanje pridige je povzročilo hudo prerekanje in imelo je priti tudi do pretepa, in to na dan največjega praznika krčanskega ljudstva! A sedaj eno besedo na naslov g. kavalirja Bartolicha. Ali se vam zdi, g. kavalir, da je pošteno, ako se zanaša razdor v našo vas? Ali je prav, da nas fašisti gonijo in strahujejo kakor živino? Vzela se nam je šola v našem jeziku, a sedaj nas ne pustijo na miru niti v cerkvi. A kdo je temu kriv, kdo je dal tem nasilnikom v roke revolverje in gorjace?

Drugo besedo pa g. župniku: Znajite, večé gospod, tudi vi, da Krkavčani niso prodane duše. Svetujemo vam, da ne verujete onim, ki Vas zapeljujejo in zaslepijajo z izsiljenimi in potvorjenimi podpismi!

Prosimo končno naše poklicane zastopnike.

Borzna poročila.

Table with exchange rates for various currencies: avstrijske krona, češkoslovaške krona, dinarji, leji, marke, dolarji, francoski franki, švi-arski franki, angleški funti papirnati.

BANCA ADRIATICA. Ustanovljena leta 1905. Delniška knjavnica Lit. 15.000.000 - popolnoma vplačana. Glavni sedež: Trst, Via S. Nicolò 9 (Lastna palača). Podružnici: ABBAZIA, ZARA. Olajšuje vsako trgovsko operacijo z Jugoslavijo in z vzhodnimi deželami. Daje subvencije na blago, efekte in vrednosti. Otvorja akreditivne za nakup blaga. - Inkasi efektov in računov. Informacije. - Kupuje in prodaja dinarje in druge valute. Jamstvena pizma in druge operacije po najugodnejših pogojih.

PODLISTEK W. Collins: BREZ IMENA (15) Roman. - Toda jaz nisem nikoli igral, ne vem, kako se kaj takega dela. - Nič ne de. Če ne znate, pridite k meni in jaz vas naučim. - Ti! je vzkliknil gospod Vanstone; 'Kaj pa ti razumeš v vsem tem?' - Toda papa, bodi vendar pameten, jaz vem prav gotovo, da bi mogel sprejeti katerokoli vlogo te igre vesterijs Falkland. Ne storite, da sem zastojni govornik, Frank, in pridite, da vas predstavim.

Peto poglavje. Vprašanja gospoda Vanstoneja o nameravanih prihodstvih so dala povod občirnemu pripovedovanju, tekem katerega se je pokazalo, da je gospodična Marrable vzrok, a njeni starši žrtve vsega dramatičnega domisleka. Gospodična Marrable je bila huda tiranka - bila je pač edinkal! Odkar je napravila prve zobe, ni dovolila svojim tlačenim staršem niti najmanjše konstitucionalne pravice. Za praznovanje svojeja predstoječega sedemnajstega rojstnega dne je zaukazala, da se ima vršiti doma gledališka predstava, in njeni starši so se pokorno udali njeni volji kakor vedno. Mati je dovolila, da so postavili v veliki družabni sobi oder, oče je poskrbel moža, ki je mlade gospe in dame počeval v igranju na odru, in ki je sploh poskrbel vse potrebno, da je iz hišne ropotije napravil gledališče. Nominalna hišna gospodarja sta torej dovolila, da so lomili pohištvo, vrtili stene, ropotali z durmi, razbijali, razmetavali in vplili od jutra do večera, misleč, da je s tem dosežen smoter in da nastopi nato mir.

naj posredujejo na pristojnem mestu in zahtevajo od odgovornih oblastev izrecne naredbe na naslov županov, da ne smejo izrabljati svoje oblasti za silne pritiske na duhovnika in s tem sejati med župljani razdor in sovraštvo! Več Krkavčanov.

Mali oglasi

GENTILI & CRISMANCICH, via Mazzini 40, vabi na obisk v svojo trgovino, da se zamore vsakdo preprečiti o kakovosti in cenah, ki so edine v Trstu. 479 KRUNE po 1.80, goldinarje 4.85, 5 kronске komade 9.10 plačuje Via Ponderas 61, desno. 20 SIVILJA, izučena v mestu, želi službe, tudi kot sobarica, pri boljši družini, v mestu ali bližini. Pisati na I. Gulin, Sv. Peter pri Grici, poštniceleže. 522 VDOVEC, 42 let star, z majhnim posevstvom, išče ženo in svrhu ženitve z vdovo ali dekletom, z nekaj premoženjem. Prednost imajo one z dežele. Ponudbe pod "Pomlad" na upravništvo. 523 HISICA s 4 prostori, vrtom in zemljiščem, lepa lega. V bližini mesta, se prodna Izredna prilika. Cena Lir 13.000. - Madonnina 411, 17-19. 509 MLAD GOSPOD, tovarnar, išče bogato, inteligentno gospodično ali vdovo v svrhu skrajšaje ženitve. Ponudbe s sliko ter natančnim naslovom poslati pod "Majnik" na upravništvo. 514 SLUŽKINJA prida, ki bi znala dobro kuhati se išče za dve osebi. Viale XX settembre št. 46/L, desno, od 9-4. 521

Ana Goriup roj. Baudaž. danes, v 54. letu svoje starosti, v Gospodu zaspala. Pogreb drage pokojnice se bo vršil v soboto dne 3. t. m., ob 10 iz mrtvačnice mestne bolnice Regina Elena. Zalujoci soproj Ivan, sin Ciril (odsoten), Francižek, Rudolf in Anton (odsoten), sestrica Jospina Peternel roj. Baudaž in soproj Peter z družino, Andrej Baudaž bratrance s soprogo Alojzijo. Trst, 1. maja 1924. Novo pogrebno podjetje, Trst, Corso 47.

AMP Affineria Metalli Preziosi družba z om. j. (29) Trst - Via Artisti 9 - Trst Izvršuje preizkušnje vsake vrste. Posebno ugodni pogoji za pregledovanje mleka. 29

Zaloga domačih vin. Vipavsko, istrski refošk in kraški teran. Na debelo in za družine Via Cunicoli 8, na drobno in za družine Via Giuliani 32. Telefon 27-66. Priporoča se lastnik FR. ŠTRANCAR. (12)